

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาไทยในปัจจุบันยังคงมุ่งเน้นการผลิตคนให้รับใช้สังคมเท่านั้น เนื่องจากหลักสูตรที่จัดทำออกมาไม่ได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชนบท ทำให้คนเหล่านั้นก้าวจากสังคมชนบทไปตั้งหลักแหล่งในสังคมเมืองแทนที่จะกลับไปพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหนึ่งทศวรรษที่มีการจัดระบบการศึกษาไทย การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ถ้าเปลี่ยนแปลงโดยยึดถือแต่ โรงเรียน ครู นักเรียน และเนื้อหาวิชาเป็นหลักโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมอื่นอย่างเท่าเทียมกันเป็นเพียงการปรับเปลี่ยนเฉพาะรูปแบบที่หนีไม่พ้นการพายเรือในอ่าง ถ้าการศึกษาไทยยังเป็นเช่นนี้ผลเสียจะเกิดต่อนักเรียน และสังคม นักเรียนจะกลายเป็นผู้ที่มีความรู้แต่ปฏิบัติไม่ได้เนื่องจากเข้าไปไม่ถึงปัญหาที่แท้จริง ซึ่งหลักสูตรยังคงเน้นการวัดผลให้นักเรียนจดจำเนื้อหา กำหนดเวลาสอบผู้เรียนก็ต้องท่องจำ ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ชีวิตและประสบการณ์นอกห้องเรียน การที่ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าได้นั้น จะต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่มุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งการจะพัฒนาการประเทศปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาคน และสิ่งสำคัญที่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนก็คือการศึกษา ทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เรามีอาจหยุดนิ่งต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2545 : 1-3)

การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพโดยการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการได้ถึงขีดสุดในทุกด้าน ได้แก่ พัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการจัดการศึกษานั้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8, 2540 – 2544) มุ่งให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของระบบโรงเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและเป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับจากโรงเรียน คือการได้พบเห็นเด็กที่มีความฉลาดเฉลียว มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง มีอารมณ์ดีร่าเริงแจ่มใสสมควรแก่วัย มีคุณธรรมมีความสามารถในการตัดสินใจ มีความสามารถในการแก้ปัญหา การช่วยเหลือ

ตัวเอง การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนและครู ได้ดีไม่เป็นปัญหากับครูและผู้ปกครองเมื่อเติบโตใหญ่เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติ (รุ่งทิพย์ พรหมณะ. 2543 : 1)

ภาษาเป็นตัวชี้วัดความเจริญของสังคมและบุคคล ยิ่งสังคมมีความเจริญมากเท่าใดภาษาต้องมีบทบาทมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ภาษาไทยเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นไทย เป็นแกนของศาสตร์ทุกแขนง โดยการจัดการเรียนรู้ของวิชาภาษาไทย มุ่งให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในการสื่อสารทั้งทางด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน มีความคิดสร้างสรรค์ รักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้ ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยและความเป็นไทย ซึ่งภูมิปัญญาไทยสามารถนำทักษะทางภาษามาพัฒนาตนและประยุกต์ในการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมตามสถานการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม วิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่าน การฟังเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ ภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ได้ตรงตามความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคล นอกจากนั้น วรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งมีคุณค่าต่อการเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนวรรณคดีวรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษา ที่ถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษาในบทประพันธ์ทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง ความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (นวลเพ็ญ ยศพล. 2532)

จุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้ ความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จนมาถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยังมีจุดหมายไปในทิศทางเดียวกัน แต่การที่จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างครบถ้วนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ครูเป็นบุคคลหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องเป็นผู้มีความสามารถ มีความรอบรู้ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน เพราะบรรยากาศในชั้นเรียนครูเป็นผู้กำหนด ซึ่งบรรยากาศในชั้นเรียนนั้นมีส่วนสำคัญต่อสภาวะทางอารมณ์ของผู้เรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้ในกลุ่มสาระภาษาไทยที่เด็กสมัยนี้ส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ถูก อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ออก

เสียงไม่ชัดเจน สรุปลความและย่อความไม่เป็น เนื่องจากนักเรียนมีพฤติกรรมสนใจการเรียนอยู่ในระดับที่ต่ำ และใช้เวลาในชีวิตประจำวันไปกับการดูโทรทัศน์ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือการสื่อสารกันทางระบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งในปัจจุบันได้มีการจัดการเรียนการสอนผ่านบทเรียนออนไลน์มากขึ้น ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการฝึกทักษะการอ่าน และการเขียนเท่าที่ควร ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นผลสืบเนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะในขั้นตอนการใช้หลักสูตรที่เป็นทางการ (Formal Curriculum) ในการจัดการเรียนการสอน โดยครูเป็นผู้ใช้นั้น ได้เกิดปรากฏการณ์ของหลักสูตรขึ้น ซึ่งในแวดวงการจัดการศึกษาไม่มีการให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หนึ่งในปรากฏการณ์ของหลักสูตร คือ หลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum)

Snyder (1986 : 27) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรแฝง ได้หลักสูตร ที่เด่นชัดว่าหลักสูตรแฝงเป็นหลักสูตรที่ไม่เป็นทางการแอบแฝงอยู่ในสภาพบรรยากาศ และนักเรียนสามารถเรียนรู้จากการตีความหมายจากสภาพบรรยากาศนั้น โดยที่ครูไม่รู้ตัวหรือไม่เจตนาที่จะสอน สภาพทางอารมณ์ ความรู้สึก ของนักเรียนส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการตีความหมาย สภาพบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนของครูจึงเป็นหลักสูตรแฝงที่สำคัญ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีผลกระทบมากมายทั้งด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งถ้าเป็นเรื่องที่ไม่พึงประสงค์แล้วจะมีผลต่อเนื่องถึงสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนได้และจากผลการศึกษาของ Synder ยังได้ผลสรุปว่าไม่มีหน่วยงานทางการศึกษา สถาบันทางการศึกษาหรือสถานศึกษาใดที่ไม่ปรากฏหลักสูตรแฝง หลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) เป็นหลักสูตรประเภทหนึ่งที่กำหนดขึ้นโดยมีฐานคิดบนความเชื่อว่า ผู้เรียนนั้นเรียนรู้สิ่งอื่นอีกหลายสิ่งนอกเหนือจากที่สอนในหลักสูตรสถานศึกษา (ชนิดา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2549 : 130) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดิวอี้ ที่กล่าวว่าในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นได้บูรณาการซึ่งกระบวนการแฝง (Laten Process) ที่ส่งผลต่อผู้เรียนในหลาย ๆ เรื่อง เช่น ลักษณะนิสัยในการเรียน การมีความเคารพในตัวเองของผู้เรียน ตลอดจนถึงทัศนคติและการใช้ชีวิตในสังคมของผู้เรียน ดิวอี้เรียกการเรียนรู้ในลักษณะนี้ว่า “การเรียนรู้คู่ขนาน” (Collateral Learning) หลักสูตรแฝงนี้เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า หรือมิได้เสนอไว้ในหลักสูตรที่เป็นทางการเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวของนักเรียน อาจเป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องการ หรือไม่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็ได้ ทั้งนี้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในผู้เรียนแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ถึงแม้จะอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

หลักสูตรแฝงนี้อาจมีทั้งทางบวกและทางลบต่อการเรียนรู้ ทักษะคิด ค่านิยม การถ่ายทอดทางสังคมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภูษิต บุญทองเถิง, 2549 : 24-32) ได้ศึกษากระบวนการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่มีการควบคุมกำกับหลักสูตรแฝงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพของผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์เนื้อหาวิชา ด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และด้านสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย ความวิตกกังวล ในการเรียนและเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ทำให้ได้กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

จากปัญหาข้างต้นล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรแฝง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปรากฏการณ์หลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นในบริบทการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของกลุ่มสาระวิชาภาษาไทย เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยันในบุคลากรทางการศึกษาได้รับรู้ปรากฏการณ์หลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นผ่านสภาพบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนว่ามีอยู่จริง ทำให้ผู้สอนเกิดความตระหนัก และระมัดระวังรอบคอบ รัดกุมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อควบคุมกำกับไม่ให้เกิดหลักสูตรแฝงที่จะส่งผลกระทบต่อในด้านที่ไม่พึงประสงค์ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของการสอนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ปรากฏการณ์และความน่าจะเป็นของการเกิดปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่เป็นหลักสูตรแฝงใดบ้าง
2. ความคาดหวังและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่เป็นหลักสูตรแฝงใดบ้าง
3. หลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์และความน่าจะเป็นของการเกิดปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3. เพื่อศึกษาหลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 30 คน และนักเรียน จำนวน 90 คน จากโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทั้งหมด 12 โรงเรียน ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดของรัฐบาล เอกชน ประถมขยายโอกาส และเทศบาล ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ โรงเรียนศรีโกสุมวิทยามิตรภาพที่ 209 โรงเรียนวัดกลางโกสุม โรงเรียนบ้านดอนสันติ โรงเรียนบ้านยางใหญ่ โรงเรียนบ้านท่าสองคอน โรงเรียนบ้านแห่บริหารวิทย์ โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์ โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ โรงเรียนมัธยมวัดกลางโกสุม โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคมและโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร

2. เนื้อหาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเนื้อหาการวิจัยเกี่ยวกับปรากฏการณ์หลักสูตรแฝงในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 - 2558

4. พื้นที่วิจัย

พื้นที่วิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนจำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่

1.1 โรงเรียนศรีโกสุมวิทยามิตรภาพที่ 209 ที่ตั้ง หมู่ที่ 2 บ้านคุ้มใต้ ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44140 โทรศัพท์ 0-4376-2289

1.2 โรงเรียนวัดกลางโกสุม ที่ตั้ง 1 ถนนศรีโกสุม ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44140 โทรศัพท์ 0-4376-1579

1.3 โรงเรียนบ้านดอนสันติ ที่ตั้ง หมู่ที่ 12 บ้านสันติสุข ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44140

- 1.4 โรงเรียนบ้านยางใหญ่ ที่ตั้ง หมู่ที่ 5 บ้านยางใหญ่ ตำบลยางน้อย
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44140 โทรศัพท์ 0-4376-1794
2. โรงเรียนประถมนชวยโอกาสทางการศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่
- 2.1 โรงเรียนบ้านท่าสองคอน ที่ตั้งหมู่ที่ 16 บ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 โทรศัพท์ 0-4375-8107
- 2.2 โรงเรียนบ้านแห่บริหารวิทย์ ที่ตั้งหมู่ที่ 1 บ้านแห่ใต้ ตำบลแห่ใต้
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44140 โทรศัพท์ 0-4376-1807
3. โรงเรียนในสังกัดเทศบาลมหาสารคาม จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่
- 3.1 โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์ ที่ตั้ง 357 ถนนศรีสวัสดิ์ดำเนิน ตำบลตลาด
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โทรศัพท์ 0-4371-1170
- 3.2 โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย ที่ตั้งเลขที่ 906 ถนนนครสวรรค์
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
4. โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่
- 4.1 โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ ที่ตั้งเลขที่ 307 หมู่ที่ 13 ถนนศรีโกสุม
ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44140
- 4.2 โรงเรียนมัธยมวัดกลางโกสุม ที่ตั้ง บ้านท่าสองคอน ตำบลท่าสอง
คอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 โทรศัพท์
0-4375-8125
- 4.3 โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร ที่ตั้ง เลขที่ 1 หมู่ที่ 1 ตำบลหัวขวาง อำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44140
- 4.4 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม ที่ตั้ง หมู่ 1 ตำบลท่าขอนยาง
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปรากฏการณ์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการการสอนของครู เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสิ่งสมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติ ประกอบด้วยกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

2) ด้านวัดและประเมินผล 3) ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านแบบแผนปฏิบัติ และ 5) ด้านภาษาสัญลักษณ์

บริบทในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ภายใต้องค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านวัดและประเมินผล 3) ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านแบบแผนปฏิบัติ และ 5) ด้านภาษาสัญลักษณ์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ความน่าจะเป็น หมายถึง โอกาสของการเกิดขึ้นของแต่ละปรากฏการณ์ โดยที่มีความถี่ของการเกิดขึ้น บ่อยครั้งจนถึงทุกครั้ง

ความคาดหวังของครู หมายถึง ผลที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน หลังจากการจัดการเรียนการสอน ตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านวัดและประเมินผล 3) ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านแบบแผนปฏิบัติ และ 5) ด้านภาษาสัญลักษณ์

การรับรู้ของนักเรียน หมายถึง นักเรียนเรียนรู้ผ่านการตีความหมาย จากปรากฏการณ์ในบริบทกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรแฝง หมายถึง หลักสูตรที่ไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า หรือไม่ได้คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นกับนักเรียน เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือหลักสูตร แต่สามารถถ่ายทอดให้นักเรียนได้ ซึ่งจะไม่ได้เกิดขึ้นในเฉพาะในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนเท่านั้น แต่เกิดขึ้นจากระบบโรงเรียน สถานบัน ครอบครัวและสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่แต่มีผลกระทบที่ลึกซึ้ง และคงทนในหมู่นักเรียน และมีความลุ่มลึกมากกว่าหลักสูตรที่เป็นทางการ

ดังนั้นแนวคิดพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลังมโนทัศน์หลักสูตรแฝงก็คือนักเรียนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้โดยไม่ผ่านการสอนจริงตามที่กำหนดในหลักสูตรที่เป็นทางการ และในลักษณะเช่นนี้ มโนทัศน์ของหลักสูตรแฝงจึงเป็นหนทางหรือวิถีทางแห่งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนา ซึ่งเกิดขึ้นได้ 2 รูปแบบ คือ หลักสูตรแฝงด้านบวกและหลักสูตรแฝงด้านลบ ดังนี้

หลักสูตรแฝงด้านบวก หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แล้วนักเรียนรับรู้ไม่ตรงกับความคาดหวังของครูผู้สอน แต่การรับรู้นั้นจะส่งผลดีต่อนักเรียน ซึ่งจะปรากฏเป็นพฤติกรรมและลักษณะนิสัย หรือส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

หลักสูตรแฝงด้านลบ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แล้วนักเรียนรับรู้ไม่ตรงกับความคิดหวังของครูผู้สอน และการรับรู้นั้นจะส่งผลไม่ดีต่อนักเรียน ซึ่งจะปรากฏเป็นพฤติกรรมและลักษณะนิสัย หรือส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำลง

คุณภาพการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ที่บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ครอบคลุมองค์ประกอบตามเกณฑ์คุณภาพนักเรียน ที่กำหนดโดยกรมวิชาการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ในเนื้อหาวิชา ด้านทักษะกระบวนการ และ ด้านสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกที่มีผลต่อการเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์ต่อตนเอง

1.1 ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับปรากฏการณ์หลักสูตรแฝง ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนซึ่งมีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นการวิจัยเพื่อขยายขอบเขตองค์ความรู้ของหลักสูตรแฝงให้แพร่หลาย

1.2 ได้แนวทางการควบคุม กำกับ หลักสูตรแฝงกลุ่มสาระภาษาไทย ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ประโยชน์ต่อครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1 เป็นการวิจัยเพื่อขยายขอบเขตองค์ความรู้ของหลักสูตรแฝงให้แพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความตระหนักในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน และเพื่อสร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเกณฑ์คุณภาพ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการศึกษาวิจัยพัฒนาวิชาภาษาไทยต่อไป

2.2 ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมขยายโอกาส และ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ได้รับรู้และตระหนักถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากหลักสูตรแฝงและเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

2.3 ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารเพื่อนำไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน